

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Deus cognoscat singularia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVÆST. II. DE SCIENTIA DEI, ART. V.

genus sunt in genere in potentia, non sufficit ad hoc q̄ per formam generis habeatur propria cognitio de specie: sed ex hoc q̄ propria aliquius rei sunt in aliqua causa activa, sufficit ut per causam illā habeatur cognitio de illa re, vnde per ligna, & lapides nō cognoscitur dominus, sicut cognoscitur per formā suam, quæ est in artifice: & quia in Deo sunt propriæ cognitiones vniuersales, sicut in cā activa, ideo quāuis sit vniuersale medium potest propriam cognitionem facere de vnaquaque re.

de corp. ar. AD OCTAVVM dicendum, q̄ essentia diuina est, & commune medium, & proprium, sed non secundum idem, vt dictum est.

AD NONVM dicendum, q̄ cum dicitur Deus scit distincta indistincte, si ly indistincte, determinet cognitionem ex parte cognoscentis, sic verū est, & sic intelligit Dio. q̄ ipse vna cognitione omnia distincta cognoscit. si autē determinet cognitionem ex parte cogniti, sic falsa est. Deus n. cognoscit distinctionem vnius rei ab alia, & cognoscit id per quod vnum ab alio distinguuntur, vnde propriam cognitionem habet de vnoquoque.

ARTICVLVS. V.

Vtrum Deus singulare cognoscat.

*2. p. q. 14.
art. 11.*

Q Vinto queritur, Vtrum Deus cognoscat singularia. Et videtur q̄ nō. Intellectus n. noster singularia non cognoscit, quia est a materia separatus: sed intellectus diuinus est multo magis separatus a materia quam noster. ergo singularia non cognoscit. Sed dicendum, q̄ intellectus noster non habet hoc solum, q̄ singularia non cognoscat, quia est immaterialis: sed quia abstrahit a rebus cognitionem.

¶ 2 Sed contra, intellectus noster nō accipit a rebus nisi mediare sensu, vel imaginatione: p̄ prius ergo a rebus accipiunt sensu, & imaginatio quam intellectus, & tamen per sensum & imaginationē singularia cognoscuntur. ergo illa non est ratio, q̄ intellectus singularia non cognoscit: quia cognitionem a rebus accipit. Sed dicendum q̄ intellectus accipit a rebus formam penitus depuratā, non autem sensus, & imaginatio.

¶ 3 Sed contra, depuratio forma in intellectu recepta, non est ratio quare intellectus singularia non cognoscit ratione termini a quo, immo s̄m hoc magis deberet cognoscere, quia secundū hoc totam assimilationem suam trahit, quod a re recipit. relinquitur ergo q̄ depuratio forma non impedit cognitionem singularis, nisi secundum terminū ad quē qui est puritas, quam in intellectu habet: sed ista puritas formas est tantum propter immunitatē intellectus a materia. ergo ista est sola rō quare intellectus noster singularia non cognoscit: quia est a materia separatus, & sic habetur propositum q̄ Deus singularia non cognoscit.

Ca. 17. 10. 3.

¶ 4 Præt. Si Deus cognoscit singularia, oportet q̄ omnia cognoscat: quia eadem est ratio de vno & de omnibus: sed non cognoscit omnia. ergo nullus probatio mediæ, sicut dicit Aug. in Enchir. mēlius est multa nescire, quam scire. vtilia: sed inter singularia multa sunt vtilia. cū ergo quod melius est, sit in Deo reponendum, videtur quod non omnia singularia cognoscit.

¶ 5 Præt. Ois cognitionis per assimilationem cognoscētis ad cognitionem nulla est assimilatio singularium ad Deum, q̄ singularia sunt mutabilia, & materialia, & multa alia huiusmodi habent quorū

contraria penitus sunt in Deo. ergo Deus singularia non cognoscit.

¶ 6 Præt. Quicquid Deus cognoscit, perfecte cognoscit, sed perfecta cognitione non habetur deinde quando cognoscitur eo modo quo est, cum ergo Deus nō cognoscit singulariter eo modo quo est, quia singulare materialiter est, Deus autem immaterialiter cognoscit, videretur quod Deus non possit perfecte singularia cognoscere, & ita nullo modo cognoscit. Sed dicendum, q̄ perfecta cognitione requirit ut cognoscens cognoscat rem in modo quo est, ut modus accipiat ex parte cogniti, non autē si accipiat ex parte cognoscendi.

¶ 7 Sed contra, cognitione fit per applicationem cogniti ad cognoscētem. ergo oportet quod id sit modus cogniti & cognoscentis, & sic prædicta distinctione nulla videatur.

¶ 8 Præt. Secundū Philostrophū si aliquis vult innire rē aliquam, oportet q̄ aliquam cognitionē de ea prahabere, nec sufficit q̄ per formam communem habeat, nisi forma illa per aliquid contrahatur, sicut alijs seruū amissum querere nō posset cōueniēter, n̄ si aliquā notitia de ipso præbuerit, q̄ nō cognoscet q̄ etiā inuenire, n̄ nec sufficeret q̄ sciret eū esse hominem, quia H eum a ceteris non discerneret: sed oportet q̄ habecat alia notitiam per ea que sunt ei propriae.

I 10 Præt. Cognitionis uisus nō determinat ad dīlī determinatiū per lucē quæ est mediū inuit, sed determinatiū per obiectū qd̄ est res ipsa enī, sed in diuina cognitione essentia est in dīlī res cognoscit, quia esse nū eius se habet, scit me diū cognitionis & sicut lux quædam per quæ omnia cognoscuntur, ut etiā dicit Dionysius de Diuinis nominib⁹. ergo eius cognitionis modo determinat ad aliquod singulare, & singulare non cognoscit.

¶ 11 Præt. Scientia cum sit qualitas ei talis forma per cuius variationem mutatur subiectum, sed ad variationem scitorum mutatur scientia, q̄ si te sedente sciā te sedenter fugeat scientiam amisi. ergo ad variationem scitorum mutatur scientiam, mutatur scientia: sed Deus nulo modo mutatur, ergo singularia quæ sunt variabilia, ab eo non possunt.

¶ 12 Præt. Nullus potest scire singulare, nisi scire lud p̄ qd̄ singulare cōpletur: sed id p̄ quod cōplete singulare inquantū h̄mōi, est materia. Autem materiam non cognoscit. ergo nō cognoscit singularia, p̄batio mediæ, quādā sunt ut dicit Boëc. & Cōmentarii in 2. Metaph. quæ sunt nobis difficultissima ad cognoscendum pp̄ defectum notificat, sicut ea quæ sunt manifestissimā natura, ut dispositio inmaterialis; quādā uero quando cognoscitur pp̄ sui defectū, sicut illa quæ habent minimum de esse ut morus & tēpus & uacuū & hūmō, sed materia prima habet minimum de esse, ergo Deus materiam nō cognoscit, cum de se in cognoscibilis. Sed dicendum, q̄ quāuis scire cogno-

scibilis intellectui nostro, est tamen cognoscibilis intellectui diuino.

¶13 Sed contra, intellectus noster cognoscit reum per similitudinem accepit a re, sed intellectus diuinus per similitudinem quae est causa rei: sed maior conuenientia requirit inter similitudinem quae est causa & re ipsum, quam inter ipsam & aliam similitudinem, cum ergo defectus materie sit in causa, ut non possit esse in intellectu nostro causa similitudinis, quam sufficiat ad eius cognitionem, multo fortius erit in causa, ut non sit in intellectu diuino similitudo materie ad ipsam cognoscendam.

¶14 Præt. Secundum Algazel, haec est ratio quare Deus cognoscet seipsum, gatia, quæ ad intelligendum reguntur (s. substantia intelligens quæ sit a materia separata & intelligibile separatum a materia, & virtus virtusque) in Deo inveniuntur, ex quo habet nihil intelligibile nisi in quantum est a materia separata, sed singulare in quantum hanc non est a materia separata. ergo singulare non potest intelligi.

¶15 Præt. Cognitio media est inter cognoscibilem & obiectum, & quanto cognitione magis a cognoscere debet, tanto imperfectior est, quandocumque autem in aliquid cognitione fertur, quod est extra cognoscibilem in aliud debet, cum ergo cognitione diuina sit perfectissima, non videtur quod cognitione eius sit de singularibus, quae sunt extra ipsum.

¶16 Præt. Cognitionis actus sicut dependet a potentia cognoscitiva, ita essentialiter dependet ab obiecto cognoscibili: sed inconveniens est ponere causam diuina cognitionis, quæ sit essentia, ab aliquo extra esse essentialiter dependeat. ergo in conuenientiis dicens, quod cognoscit singulare, quæ sunt extra ipsum.

¶17 Præt. Nihil cognoscit nisi secundum modum quo est in cognoscibile, ut Boetius dicit in s. de Cœlariatione: sed res sunt in Deo immaterialiter, & ita absque concretione materiae, & conditionum ipsius. ergo non cognoscit ea, quae a materia dependent, ita sunt singulare.

SED CONTRA dicitur. I. Corinthus 13. Tunc cognoscet & cognitus sum, ipse autem apostolus qui loquatur, quoddam singulare erat. ergo singulare a Deo sunt cognitæ.

¶18 Præt. Res cognoscitur a Deo in quantum ipse est causa earum, ut ex predictis patet: sed ipse est causa singulare, ergo singulare cognoscit.

¶19 Præt. Impossibile est cognoscere naturam instrumenti, nisi cognoscatur id, ad quod instrumentum est ordinatum: sed sensus sunt quædam potentiae instrumentalis ordinatae ad cognitionem. si ergo Deus singulare non cognoscet, etiam naturam sensus ignoraret, & per consequens etiam naturam intellectus humani, cuius formæ in imaginatione existentes sunt obiectum, quod est absurdum.

¶20 Præt. Potestia Dei & scientia adequantur. ergo quod subest potestia, subest eius scientia: sed potestia eius se extedit ad productionem singulare, ergo & scientia eius se extedit ad cognitionem corundem.

¶21 Præt. Sicut supra dictum est, Deus haberet cognitionem de rebus propriis, & distinctam: sed hoc non est, nisi sciret ea quibus res adivinare distinguuntur. ergo cognoscit singulares conditiones cuiuslibet rei secundum quas una res ab alia distinguitur, ergo cognoscit singulare in sua singularitate.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc multipliciter est erratum. Quidam, ut Commen. in 2. Metaphys., dicunt negaverunt Deum singulare cognoscere, nisi forte in universalis: vel etsi natura intellectus diuini ad mensuram nostram intellectus coarctare. Sed hic

A error per rationem Philos. destrui potest, quia contra Emen ped. inuehitur in 1. de Anima, & in 3. Metaphys. si enim (ut ex dictis Empedocle sequebatur) Deus aliquid Textu 8. to. ignoraret quod alii cognoscabant, lequereretur Deus Textu 15. to. eis in sapientissimum, cu[m] ipse sit felicissimus, ac per hoc sapientissimus: similiter est si ponatur Deus singularia ignorare, quod nos o[ste]ns cognoscimus. Et ideo alii dixerunt, ut Averroë & sequaces eius, quod Deus vnuquodque singularium cognoscit, quasi in uniuersali, dum cognoscit o[ste]ns causas uniuersales, ex quibus singulare producitur: sicut si quis Astrologus cognoscet o[ste]ns motus celi, & distantias corporum, cognoscet vniquaque eclipsim quæ futura est usque ad centum annos, non tamen cognoscet ea in quantum est singulare quoddam ut dicunt, eam nunc esse, vel non esse, sicut rusticus cognoscit dum ei uideat: & hoc modo ponunt Deus singularia cognoscere, non quasi singularem naturam eorum incepit, sed per positionem causalium uniuersalium. Sed etiam positio stare non potest: quia ex causis uniuersalibus non consequuntur nisi formæ uniuersales, si non sit aliquid per quod formæ induviduentur: ex formis autem uniuersalibus e[st] congregatis quotcunq[ue] fuerint, non constituit aliqd singulare, quia adhuc collectio illarum formarum potest intelligi in pluribus esse: & ideo si aliquis modo supradicto per causas uniuersales eclipsim cognoscet, nihil singulare, sed uniuersale cognoscet etiam uniuersalis enim effectus proportionatur causa uniuersali, particularis autem particulari: & sic remanet praedictum inconveniens, quod Deus singularia ignoraret. Et ideo si in pliester concedendum est, quod Deus singularia cognoscat non solum in uniuersalibus causis: sed etiam uniuersum quodque secundum propriam & singularem sui naturam. Ad cuius evidentiam sciendum, quod scientia diuina, quam de rebus habet, comparatur scientiæ artificis, eo quod est causa omnium rerum sicut artificiorum: artifex autem secundum locum cognoscit artificiatum per formam artis quam habet apud se, secundum per ipsa producit, artifex autem non producit artificiatum nisi secundum formam, quia materiam natura preparauit, & ideo artifex peraret suam non cognoscit artificiatum, nisi ratione formæ: omnis autem forma de se uniuersalis est, & ideo edificator per artem suam cognoscit quidem dominum in uniuersali, non autem hanc vel illam, nisi secundum per sensum eius notitiam habuit. sed si forma artis est fieri productiva materie sicut est formæ, per eam cognoscet artificiatum, & ratione formæ, & ratione materie, & ideo cum inductionis principium sit materia, non solum cognoscet ipsam secundum naturam uniuersalem, sed etiam in quantum est singulare quoddam: unde cum ars diuina sit productiva non solum formæ sed materie, in arte sua non solum existit ratio formæ, sed etiam materie, & ideo res cognoscit & quantum ad materiam, & quantum ad formam, vnde non solum uniuersalia, sed etiam singulare cognoscit. Sed tunc restat dubium, cum omne quod est in aliquo, sit in eo per modum eius, in quo est, & ita similitudo rei non sit in Deo nisi immaterialiter, unde est, quod intellectus noster ex hoc ipso per materialiter recipit formas rerum, singulare non cognoscit: Deus autem cognoscit. Cuius ratio manifeste apparet, si consideretur diversa habitudo, quam habent ad rem similitudo rei, quæ est in intellectu nostro, & similitudo rei, quæ est in intellectu diuino: illa enim quæ est in intellectu nostro, est accepta a re secundum quod res agit.

L. 8. meta. ca.
p. 4. a. me-
dio.

QVÆST. II. DE SCIENTIA DEI, ART. V.

In intellectum nostrum, agendo per prius in sensu: F
materia autem per debitatem sui esse, quia est in potentia eius tamen non potest esse principium agendi: & id res, quae agit in anima nostra, agit solum per formam. Unde similitudo rei, qui imprimitur in sensum, & per quoddam gradus deputata, velq; ad intellectum pertinet, est in similitudo formæ: sed similitudo rei, qui est in intellectu diuino, est factio rei, res autem huius forte esse debile esse participet, hoc enim hec nisi a Deo, & secundum hoc similitudo ois rei in Deo existit, q; res illa a Deo esse participat, unde similitudo immaterialis, q; est in Deo non solù est similitudo formæ, sed materiae, & q; ad hoc q; aliquid cognoscatur, requiritur q; similitudo eius sit in cognoscente, non aut q; sit per modum, quo est in re, inde est q; intellectus noster non cognoscit singularia, quorum cognitione ex materia dependet, quia non est in eo similitudo materiae, non aut ex hoc q; similitudo sit in eo immaterialiter: sed intellectus diuinus, qui habet similitudinem materiae, quāvis immaterialiter, potest singularia cognoscere.

AD PRIMUM dicendum, q; intellectus noster tamen hoc q; est separatus a materia, habet cognitionem acceptam a rebus: ideo nec naturaliter recipit, nec similitudo materiae esse potest, & propter hoc singularia non cognoscit, secus autem est de intellectu diuino, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, q; intellectus & imaginatio sunt vires organis affixæ corporalibus, & iō similitudines rerum recipiuntur in eis materialiter, & cum materialibus conditionibus quāvis absq; materia, ratione cuius singularia cognoscit. Secus autem est de intellectu diuino, & ideo ratio non sequitur.

AD TERTIUM dicendum, q; ex termino deputationis contingit, q; immaterialiter recipiatur forma, qd non sufficit ad hoc q; singulariter non cognoscatur, sed ex principio, huius actionis contingit, q; similitudo materiae in intellectu non recipiatur, sed formæ tantum, & ideo ratio non sequitur.

AD QUARTVM dicendum, q; ois notitia secundum se de genere bonorum est: sed per accidentem continet quid notitia quorundam vilium, mala sit, vel ex eo quod est actio turpis actus aliquius, & secundum hoc quidam scientia sunt prohibita, vel ex hoc q; per qualib; scientias aliquis a melioribus retrocedit, & sic quod in se est bonum, efficitur aliqui malum, quod in Deo contingere non potest.

AD QUINTVM dicendum, q; ad cognitionem non requiritur similitudo conformitatis in natura, sed similitudo representationis tantum: sicut per statuam auream ducimus in memoriam alienus hominis: ratio autem procedit ac si similitudo conformitatis naturæ ad cognitionem requireretur.

AD SEXTVM dicendum, quid perfectio cognitionis consistit in hoc ut cognoscatur res esse, modo quo est, nō vt modus rei cognitæ sit in cognoscente, sicut lepe supra dictum est.

AD SEPTIMVM dicendum, q; applicatio cogniti ad cognoscentem, quæ cognitione facit, non est intelligenda per modum identitatis, sed per modum cuiusdam representationis: unde non oportet quod sit idem modus cognoscens, & cogniti.

AD OCTAVVM dicendum, q; id illa procederet si similitudo qua Deus cognoscit, esset ita cōis q; non esset singularis propria, cuius contrarium supra ostensum est.

Art. præced. **AD NONVM dicendum**, q; idem non potest esse esse, & proprium; qualiter autem essentia diuina quam Deus cognoscit omnia, sit similitudo cōis cōsum, & tamē propria singularis, supra expōsum est.

Ad x. dicendum, q; in usu corporali est duplex medium. Sub quo cognoscit, quod est lumen, & hoc medio non determinatur usus ad aliquod determinatum obiectum: est & aliud modum q; cognoscit, similitudo rei cognitæ, & hoc medio determinatur usus ad speciale obiectum, & autem divina in cognitione diuina, quia cognoscit res, tenet locū utriusque, & ideo propria cognitionem de singulis rebus facere potest.

Ad xi. dicendum, q; scientia Dei in nullo modo variatur, fī variationē scilicet in hoc modo, q; nos in scientia ex rerum variatione variam, quia alia & alia conceptione cognoscit res praeteritas, præteritas, uel futuras, & idem est quod scientie non fedente, illa cognitio, quae habeatur de eo quod federe, effectus fallit: sed Deus eodem cognoit res ut praesentes praeteritas futuras, unde eadem veritas in intellectu eius rem net qualitercumque res varietur.

Ad XII. dicendum, q; illa que habent deficitus esse secundum hoc deficienti a cognoscibili intellectus nostri, quod deficienti a ratione gradus non autem ita est de intellectu diuino, quoniam caput scientiam a rebus, ut ex dictis patet.

Ad XIII. dicendum, q; in intellectu diuino est causa materiae, potest esse similitudo materiae, quati in ipsam imprimens: non autem in intellectu nostro potest esse similitudo, quae sufficiat materia cognitionem, ut ex dictis patet.

Ad XIV. dicendum, q; quantum singulariter quantum huiusmodi, non possit a materia separari, tamen potest cognoscit per similitudinem a materia separata, quæ est materia similitudinis enim & tamen separata a materia cognitionis tamen est separata secundum representationem.

Ad XV. dicendum, q; actus diuina cognitionis est aliqd diuersum ab eius effientia, in virtute intellectus & intelligere: q; sua actio circa effientia, unde p; hoc q; cognoscit aliiquid contraria cognitionis non potest dici dissiliens vel defluens, rere nulla actio cognitionis virtutis potest defluens dissiliens, sicut lunt actus virtutis naturalis, qui procedunt ab agente in patiente: quia cognitione non dicit effluxum a cognitione cognoscit est in actionibus naturaibus, sed magis est existentiam cognitionis in cognitione.

Ad XVI. dicendum, q; actus cognitionis diuinae deponit haber ad cognitum, relatio, n; que importatur in diuina cognitione, non importatur p; deponit ipsius cognitionis ad cognitum, sed magis deponit ipsius cognitionis ad cognitionem: sicut vero relatio q; importat noitie scientie, deponit scientie nostrae scientie alicibi: nechob; actus habet actus ad obiectum sicurad potest cognoscit: substantiatur enim in esse suo, p; potest cognoscit: non autem per obiectum, q; actus est in ipsa potentia, sed non in obiecto.

Ad XVII. dicendum, q; hoc modo aliqd cognitione p; est in cognoscere representationem, & nō solum est in cognoscere existentes similitudinem, in ut cognoscitua existit nō est principium cognitionis, sed esse qd habet in potestate cognoscit, sed in cognitione quā habet id est cognitā: & inde est q; modo quo similitudo rei habet esse in cognitione, res cognoscitur, q; modus quo similitudo in intellectu existit est representationis rei: & ideo quod quis similitudo diuini intellectus habet esse immaterialis, q; tamen est similitudo materiae, est principium cognoscendi materialia, & ita singularia.

Art.